

Herinnering aan 6 Mei 1896.

<https://hdl.handle.net/1874/330685>

No in cab. !

455

2219

Herinnering

aan

6 Mei 1896.

NIJMEGEN. — FIRMA H. TEN HOET.

456

Op 6 Mei 1896 vierde de „Christelijke Normaalschool” op den Klokkenberg te Nijmegen haar gouden feest.

Vijftig jaren was het geleden, dat aan de twee jaren vroeger gestichte school voor lager onderwijs, — of, zooals zij toen heette, de „Vervolgschool der Christelijke Bewaarschool”, — eene klasse werd toegevoegd, bestemd, om kweekelingen te doen opleiden tot christelijke onderwijzers.

Deze klasse werd begonnen met zes kweekelingen onder éénen onderwijzer. Allengs zich uitbreidende, heeft zij de lagere school waaruit zij was ontstaan, overvleugeld, en, deze tot haar leerschool inrichtende, is zij zelve geworden de thans bij het Schooltoezicht zoo gunstig bekende, „Bijzondere kweekschool tot opleiding van onderwijzers, genaamd de Christelijke Normaalschool”, zoo als nu haar officieele titel luidt.

Niet minder gunstig bekend echter en geliefd — mogen wij er wel bijvoegen — is zij bij een goed deel der natie geworden, dat dankbaar waardeert, dat in den loop van vijftig jaren van uit die School meer dan driehonderd jonge mannen zijn uitgegaan, welke nu nog, voor het meerendeel in ons vaderland, verscheidene ook in onze Oost- en West-Indische bezittingen en in het nog half-vaderlandsche Zuid-Afrika, de meesten wel als onderwijzers

of althans op het gebied van het onderwijs, sommigen echter ook in andere zeer uiteenlopende betrekkingen, als nuttige leden der maatschappij werkzaam zijn.

Was het wonder, dat die allen, door gemeenschappelijke banden gehecht aan de school, alwaar zij hunne eerste opleiding ontvingen, terstond toen bij enkelen hunner de gedachte rees, om haar gouden feest niet onopgemerkt te laten voorbijgaan, dat voornemen met bijval hebben begroet?

Eene Commissie vormde zich dan ook al spoedig ter voorbereiding van hetgeen daartoe moest gedaan worden. Zij bestond uit de Oud-kweekelingen J. KLEIN te Haarlem, Dr. A. H. RAABE te Utrecht, J. H. F. GANGEL Cz. te Harderwijk, W. C. VAN MUNSTER te Leeuwarden, H. MERCKENS te Vlissingen, P. J. KLOPPERS te Amsterdam, G. VAN BLEEK te Rotterdam, J. R. DE MILDT te 's Hertogenbosch, P. H. MOORA te Doetinchem, C. V. VAN NOPPEN te Maasland, P. VAN SLOOTEN te Noordwijk, J. D. DE VISSER SMITS te 's Hage, E. NIJLAND te Utrecht, G. SCHUTTE te Amsterdam, P. OOSTERLEE te Nijmegen, P. A. VERSLUIS te Breda, K. BRANTS te Rotterdam en G. BOLKESTEIN te Rhenen.

Volgens haar eenparig gevoelen meende men niet beter van belangstelling in het ophanden zijnde vijftigjarig feest te kunnen doen blijken, dan door aanbieding van een boekgeschenk voor de bibliotheek der Normaalschool, voornamelijk bevattende de beste werken op opvoedkundig gebied.

Eene circulaire ter verkrijging van de daartoe noodige gelden, in de eerste plaats bij alle Oud-kweekelingen en voorts ook bij eenige andere belangstellenden rondgezonden, had een gewenscht gevolg, zoodat een ruime aankoop van boeken kon plaats hebben, gelijk uit de hierachter gevoegde lijst kan blijken.

De aanbieding van dit geschenk had plaats op den feestdag
 zelven. Des namiddags te twee uren van dien dag hadden dan
 ook alle Oud-Kweekelingen, die daartoe naar Nijmegen waren
 overgekomen, alsmede de kweekelingen met hunne onderwijzers,
 en vele belangstellenden, door de Commissie uitgenoodigd, onder
 welken de Districts- en Arrondissements Schoolopzieners en de
 leden der plaatselijke Schoolcommissie, zich vereenigd in de een-
 voudig schoon versierde zaal der „Harmonie” aan de Oudestads-
 gracht. Toen daarna de Directie, vertegenwoordigd door het Eere-
 lid professor Dr. J. H. GUNNING uit Leiden, Ds. A. PLINACKER
 HORDIJK, Voorzitter en Jhr. Mr. C. C. G. DE PESTERS, Secre-
 taris-Penningmeester, door een paar leden der Commissie
 de feestzaal werd binnengeleid, zongen alle aanwezigen:

Geprezen zijt Gij, Heer der Heeren!
 Uw gunst wilde ons deez' feestdag biën;
 Ons vijftig jaren steunen, leeren,
 En zeggend op ons nederzien.
 De Klokkenberg mag weer getuigen
 Van nieuwe goedheid, nieuwe vreugd,
 Dat we allen saâm de knieën buigen
 En danken, in den Heer verheugd.

Elks mond moet, trouwe God! U prijzen,
 Uw naam verheffen op dit feest,
 Elks hart U jublend eer bewijzen
 Want Gij zijt elk tot hulp geweest.
 Dat wij Uw' groote deugden loven
 En blijdschap in elks harte woon',
 Dat ieders zang nu rijz' naar boven,
 Elks lofied klimme tot Uw troon.

Daarop nam Dr. A. H. RAABE uit Utrecht, de oudste der tegenwoordig zijnde Oud-kweekelingen het woord en sprak:

Mijne Heeren, die onder welke benaming ook, in beperkter of uitgebreider kring met het toezicht op de scholen belast, te dezer plaatse zijt gekomen, om van uw belangstelling in de „Christelijke Normaalschool” op den Klokkenberg te getuigen; en U Dames en Heeren, Begunstigsters en Begunstigers, Vriendinnen en Vrienden der kweekeschool, die door uwe aanwezigheid alhier een nieuw bewijs uwer genegenheid voor de jubelarijsche geeft, in naam der Oud-kweekelingen heet ik U hartelijk welkom, betuig ik U onzen innigen dank en vraag ik U, om ook in de volgende jaren, zoolang U God in 't leven spaart — en dat doe Hij nog lang — onzer Normaalschool uwe belangstelling, uwe vriendschap, uwe hulp en uwe gebeden te schenken.

Mijne Heeren, hooggeachte Directie!

Even als rechtgeaarde zonen op den verjaardag hunner moeder uit hun respectieve woningen naar het ouderlijk huis optrekken, zijn tal van Oud-kweekelingen uit hun woonplaatsen naar Nijmegen gekomen, (zelfs een hunner wiens woonplaats in Ned.-Indië is, is hier), nu onze voedstermoeder, onze *alma mater*, haar gouden feest viert. — Wij wilden haar — en gij, mijne heeren! treedt, als haar verzorgers, hier voor ons als haar vertegenwoordigers op — wij wilden U en elkaar met dien dag geluk wenschen en doen dit bij deze; ons in grooten getale nog eens, al is het ook slechts voor weinige uren, onder hare moederlijke vleugelen stellen;

ons weer eens met elkaar jong gevoelen, en als het kon verjongen: — wij wilden, en wij deden dit reeds in 't zooeven aangeheven lied, wij wilden gezamenlijk God danken, dat Hij die goede moeder zoo vele jaren en zoo ruim zegende; wij wilden Hem bidden, dat Hij voortga dit te doen, en dat Hij haar, tot nog grooteren zegen, intensief en extensief, make.

En als wij de zegeningen nagaan, die God haar in de nu verloopen 50 jaren verleende, dan vinden wij een der eerste, der grootste zegeningen *hierin*, dat Hij mannen verwekte, die haar niet slechts in het leven riepen en haar verzorgden, maar die *voor* haar, *met* haar, en *in* haar leefden; en dat Hij *hun* open gevallen plaatsen steeds met mannen vol toewijding, hun voorgangeren waardig, aanvulde: *en* in den loop der tijden, ook *U* in deze plaats bracht.

En wat kan nu natuurlijker zijn dan dat wij op een dag als dezen, *U*, en *in U* tevens uwe voorgangers, danken voor al wat gij voor onze moeder zijt geweest; dan dat wij *U* vragen, verzoeken, voort te gaan, haar uwe zorgen te wijden, en uw hart te schenken; en dan dat wij God bidden, dat Hij *U* nog lang voor haar spare, en *U* den moed, den lust en de krachten geve, om voor haar te zijn en te blijven, wat gij geweest zijt.

Mijne heeren! op een dag als deze is een korte terugblik, een blik op het heden, en ook een blik op de toekomst niet slechts een geoorloofde zaak, maar, naar 't ons voorkomt, een onafwijsbare plicht. — Vergunt mij dien te werpen, ook nog na 't geen door *U* in 't jongste Verslag, uit de authentieke bron, het *Nijmeegsch Schoolblad*, is medegedeeld. Ik zal het niet te lang maken.

Klein is de Normaalschool door Mr. v. D. BRUGGHEN — eenmaal in een brief aan Mr. GROEN VAN PRINSTERER zijn oogappel genoemd — begonnen. Zoo *klein*, zoo weinig merkbaar, dat nu, na 50 jaar, haar aanvang voor *degenen* zelfs, die dien beleefden, en er in deelden, als 't ware onzichtbaar is. 't Is dus ook geen wonder dat de naam van een der oudste kweekelingen, nu met ons hier ter feestviering opgekomen, in de officieele lijst ontbreekt; te minder daar hij slechts korten tijd de collega der alleroudste kweekelingen was, voor wie eigenlijk slechts Normaallesen bestonden (JAN ORT). Ondanks allerlei bezwaren en tegenstand, open bestrijding en ook helaas! verdachtmaking is zij gegroeid, groot geworden en heeft vruchten gegeven en daaronder goede.

Ik mag u wijzen op een Superintendent van 't Onderwijs in de Transvaal (MANSVELT) op een tweetal Inspecteurs van 't Onderwijs, één in N. Indië (v. D. LEE) en één in de Transvaal (MOORA), op Schoolopzieners, voormalige onderwijzers, en op zoovele hoofden van scholen, die in de plaats waar zij gevestigd zijn, en ook daarbuiten, als goed, als voortreffelijk erkend worden. Ook op anderen, die *eigenlijk* van het vaandel gedeserteerd zijn; maar die zich toch in de betrekkingen, door hen boven het onderwijs verkozen, hebben onderscheiden, het nog doen: — hetzij als predikant, hetzij in eenig ander ambt of vak — en van wie er zelfs één (H. VAN ECK,) door wijlen Z. M. den Koning met het „Virtus nobilitat” werd vereerd. En dat deze allen zich zoo hebben kunnen onderscheiden heeft gewis — en zij zelve zullen dit gaarne erkennen — voor een goed deel zijn grond in de op de Normaalschool opgedane kennis, in het daar geleerde werken, en in het daar *althans versterkt* gevoel van plicht. —

327 vruchten kweekte, volgens het laatste verslag, de Normaal-school. Dat daaronder onrijpe, harde, ongenietbare geweest zijn, is mogelijk. Wij, oud-kweekelingen, zullen dit niet ontkennen; maar evenmin beweren. Wij oordeelen onze broeders niet.

Velen, te velen zouden wij bijkans zeggen, werden reeds door vriend *Hein* afgeroepen, en wij willen gelooven dat *Hein* waarlijk als vriend kwam, om hen naar een beter oord te voeren. Ook hunner gedenken wij heden: ieder *die*, wier tijdgenoot, wier vriend hij was. En als wij aan die ons ontrukte tijdgenooten denken, dan denken wij ook aan de in hun rust ingegane leden der Directie — de oprichters v. D. BRUGGHEN, v. LINDEN en ZUBLI, en hun vriend en helper MACKAY, zonder wiens krachtig optreden in de Staten van Gelderland in 1844 nog geen Bijzondere School der 1ste klasse op den Klokkenberg verzezen ware, en dus ook de Kweekschool heden nog geen *gouden* feest had kunnen vieren. Wij denken ook aan de latere leden der Directie STROOP en SINGENDONCK en nog een tweeden SINGENDONCK — en wij houden hun namen en personen in een gezegend en dankbaar aandenken.

En *nu*, na 50 jaren, telt de Normaal-school (volgens de straks genoemde lijst) 45 kweekelingen. Welk een betrekkelijk groot getal!

Beleeft, mijne heeren leden der Directie, en gij, geachte GERRETSEN, met uw helpers OOSTERLEE, MEERDINK, SEPMEIJER en LINDENBURG, (op den laatsten na, allen zelve kweekelingen onzer school) vreugde van deze jongelieden — meer, ja veel meer vreugde, dan uwe voorgangers, heeren leden der Directie, en uw in zijn werk zoo trouwe vader, GERRETSEN, van ons beleefd hebben.

En gij, tegenwoordige kweekelingen, beseft, waardeert het voorrecht uwer opleiding hier; gevoelt de verantwoordelijkheid, die op U als kweekelingen eener *christelijke* Normaal-school rust;

beschaamt de verwachtingen niet, die ook wij, oud-kweekelingen, van U koesteren; maar stelt de besten onzer veeleer in de schaduw door uw meerderen ijver, uitgebreider kennis, grooter praktische bekwaamheid en bovenal door uw hartelijker toewijding aan de zaak, door uw oprechter, vertrouwelijker wandelen met God.

De Normaalschool met haar verzorgers, haar onderwijzers en haar kweekelingen groeie en bloeie!

Geef Gij, o Heer des hemels en der aarde, verder Uwen vroegen en spaden zegen op hetgeen gezaaid wordt; geef Gij een gezegenden groei en een rijken oogst!

En nu de toekomst!

Maar „l'avenir n'est à personne. L'avenir est à Dieu”, zong VICTOR HUGO in een zijner schoonste liederen. En terecht. Goddank! dat het zoo is. L'avenir est à Dieu! De toekomst is Godes, en *Zijner alleen*. Maar juist daarom heeft ook alle werk, dat in Zijnen naam en Zijne kracht en tot Zijne eer gedaan wordt — en dat *alleen* — een toekomst.

Bij de stichting der Normaalschool werd Gods eer bedoeld, de uitbreiding van Zijn rijk gezocht. Zij kwam op 't geloovig gebed en in 't vertrouwen op Hem en Zijne hulp tot stand.

Bij haar bestuur kwam sedert, tot op dezen dag toe, geen afwijking van dat doel; kende men geen ander streven, zocht men naar niets anders. Men beschouwde de school als eene stichting, als een werk Gods, en gevoelde de verplichting, die zulk eene zaak oplegde, en men wendde daarom ook alle beschikbare middelen aan, om haar te doen toenemen, ja, uitmunten in degelijkheid. Want men bedacht, dat *al wat* en *al wie* den

eerenaam van Christelijk *wil dragen*, dien zal *mogen* en *kunnen* voeren, de roeping om „*volmaakt*” te zijn, nimmer mag vergeten, maar zich moet beijveren om uittemunten, zoo het kan, de *eerste* te zijn, in al wat goed en edel is en wel luidt.

En als nu de Normaalschool, d. w. z. in de *eerste* plaats haar *directie*, maar *verder* ook haar onderwijzers en kweekelingen op dien weg voortschrijden: als zij — om v. D. BRUGGHEN'S geliefkoosden term te gebruiken — als zij *waar* blijven, d. i. naar de kracht van het Grieksche woord voor *waar*, (waaraan hij, de uitnemende Graecus, zeker *immer* dacht, als hij zijn vermaning: *Wees waar!* uitsprak,) — d. i. als zij *zijn* wat zij *schijnen* en zich *geheel* vertoonen zooals zij zijn; ook zichzelf *volkomen* bewust zijn en zich niet bedriegen (dit alles zit in dat Grieksche woord voor *waar*,) *) als zij dus zich *niet* schikken naar menschen, *niet* naar anderer inzichten of wenschen handelen, maar naar eigen, behoorlijk op Gods woord gefondeerde, en door zelfonderzoek en gebed verlichte overtuiging; — als dit geschiedt, dan moet de Normaalschool een toekomst hebben.

En zelfs eene zeer schoone toekomst.

Om deze verklaring te kunnen doen, behoef ik, wat verwaand zou zijn, mijzelf geen profetenmantel om te hangen. De lessen der historie, dezer in onze dagen, niettegenstaande al de uitgebreide archivalische studiën, (misschien wel juist door die studiën) zoo slecht gekende wetenschap zijn, als ik een blik op de teekenen des tijds sla, voldoende om mij den moed te geven, ja te rechtegen tot het doen der uitspraak: Der Normaalschool wacht een schoone, een roemvolle toekomst.

*) ἀληθής van ἀ en λανθάνω.

Zij, met de uit haar voortgesproten, naast haar bestaande christelijke Normaalscholen, zal het *model* moeten worden, waarnaar zich andere Normaalscholen zullen hebben te vormen.

Het kan nog eenigen tijd duren, wellicht nog twintig jaren, mogelijk niet eens zoo lang, want wij leven tegenwoordig zoo snel, vóórdat de nood der tijden zal geleerd hebben, wat de heiden PLATO reeds wist en zeide: dat *) „alle kennis, alle kunde, afgescheiden van de rechtvaardigheid (d. i. van het kennen en beoefenen der plichten jegens anderen) en van de overige deugd (waartoe bij PLATO ook uitdrukkelijk de eerbied jegens het hoogste wezen behoort) slimheid, list moet genoemd worden; ja het door hem gebruikte woord drukt nog meer uit: prikkel tot boosheid, omdat zij zich als zoodanig openbaart (*γαίνεται*); maar niet wijsheid, niet verstand.

Maar leeren zal het onze eeuw; (ik bedoel hiermede natuurlijk niet de eeuw die met 1900 zal eindigen, maar den tijd waarin wij leven; als men wil, de eerste eeuw onzer School; de eeuw, wier leuze is „kennis is macht”; wier tijd wordt omgezet in geld; de eeuw, volgens welke voor een God nog slechts een plaats is in bekrompen breinen, weldra voor deugden, zelfs de eenvoudigste, alleen in de harten der zwakken; de eeuw, die slechts vraagt naar *genieten*, — en welk een genieten? — en waarin men stelselmatig leert spreken *van* en schreeuwen *om rechten*, maar men van *plichten* d. i. van de deugd niets weten wil.

De steeds toenemende vervalschingen van alles, van levensmiddelen zoowel als van banknoten; voorzeker het werk van knappe,

*) *Ἡᾶσα τε ἐπιστημὴ χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία οὐ σοφία γαίνεται.*

goed onderwezen en geleerde koppen; de immer aangroeiende baldadigheid der jeugd, tegenwoordig zeker, blijkens de kosten, zooveel beter onderwezen dan voor 50 jaren, toen in onze goede stad Nijmegen vier dienders, en daaronder slechts één strenge, voldoende waren, om zelfs het meeste kattenkwaad (belletjes-trekken alleen uitgezonderd) te verhinderen; de voortdurend grootere onveiligheid op wegen en straten, ja in eigen huizen; de steeds geslepenere ontduiking der wetten en nog zoo veel meer — moeten de oogen eindelijk doen opengaan, en dan doen vragen naar de reden, de oorzaak van dit alles; en dan zal men, wellicht eerst na lang zoeken, zich de volksspreuk herinneren: „Wat Jantje niet leerde, kan Jan ook niet weten.”

Dan zal men een ander oog voor de school en haar roeping krijgen, andere eischen aan de onderwijzers en voor hun opleiding stellen; dan zal het dweepen ophouden met den schrijver van den *Emile*, die, in de praktijk toch nog iets verstandiger dan in de theorie, de opvoeding zijner eigen kinderen nog liever toevertrouwde aan een in *dien* tijd *zeker* met allerlei gebreken behept vondelingshuis, dan dat hij ze *zelf* op zich nam of aan zijne Thérèse overliet.

Dan zal men komen of, *wil men*, terugkeeren tot de toepassing der leer van den edelen laatsten bisschop der Moravische broeders, JOHAN AMOS COMENIUS: dat de school de plaats is, niet alleen voor 't bijbrengen van kundigheden, maar evenzeer voor de vorming der zeden en de ontwikkeling van 't godsdienstig bewustzijn, het kweeken van godsdienstzin.

En dan zal men van zelf de oogen richten naar de Normaal-school en de zusterinrichtingen, als de plaatsen waarop van meet af in overeenstemming met COMENIUS' beschouwingen is

gewerkt. Dan zullen de aan deze inrichtingen gevormde onderwijzers worden gezocht en wellicht wel één of meer hunner geroepen worden om, gelijk COMENIUS in 1632 naar Zweden en in 1641 naar Engeland, in ons land het schoolwezen te helpen hervormen. Dan zullen, gelijk ik straks zeide, onze kweekschool en haar kinderen de modellen worden voor de andere kweekscholen.

Dit zal haar bloeitijd zijn, — maar tevens ook haar gevaarlijkste tijd. — Waarom? Omdat het sterke beenen moeten zijn, die de weelde kunnen dragen? Och neen, *dat niet zoo zeer*; want de beenen van den waren Christen zijn, in dit opzicht, vrij sterk. Maar omdat er dan gevaar is — en hetgeen de Christelijke kerk *door* Constantijn's overgang werd, moet dit gevaar doen vreezen, — omdat er dan gevaar is, dat valsehe broederen zullen trachten in te sluipen in de Directie, onder de onderwijzers, onder de kweekelingen, die ter wille der eer of des voordeels en der betere vooruitzichten, plaatsen zullen zoeken in 't bestuur, onder de onderwijzers, onder de onderwezenen.

God behoede haar tegen die *onware* elementen, of doe haar ten minste, niet ernstig verzwakt, uit dien moeilijken gloriëtijd voortkomen, ter eere Zijns naams en om der vromen stichter en wil.

En dan zal eenmaal, misschien wel in een eigen *aula*, vol dankbaarheid het feest van het *honderd*-jarig bestaan gevierd worden en een oud-kweekeling onzer school, wellicht wel één der hier thans aanwezige jongelieden, het woord kunnen voeren en dan ook nog getuigen van de dankbaarheid, die in 1896 de eerste kweekelingen der school bezielde, en van de schoone verwachtingen, die deze voor de tweede helft der eerste eeuw van de Christelijke Normaalschool op den Klokkenberg koesterden.

Doch op een verjaarafeest behoort nog iets anders, dan een woord van dank en een gelukwensch en de uiting van verwachtingen op een schoone toekomst.

Heden vóór 27 jaren mocht ik, in naam van de Oud-Kweekelingen en van eenige vrienden van 't Christelijk Onderwijs in *deze zelfde* zaal uwen voorgangers, geachte Directie, als onze feestgave eene collectie physische instrumenten voor de school aanbieden, die, naar wij hoorden, door uwe zorgen gaandeweg vergroot en verrijkt, *nog* aan niet te hoog gestelde eischen voor 't onderwijs hier voldoet.

Vergunt mij thans — *ook* in naam van Oud-kweekelingen en eenige vrienden der school, wier namen in een eenvoudig album opgeschreven zijn — u een bescheiden collectie boeken aan te bieden uit het gebied der Opvoedkunde, der Geschiedenis en der Letterkunde; waarin, ofschoon ook nog ver van volledig, de eerste dezer wetenschappen ook de eerste plaats inneemt. —

Met het voorlezen van een lijst dezer boeken zal ik u niet vermoeien: vergunt mij u die te overhandigen.

Moge ook deze — van een *aanvang* mag ik hier niet spreken, — moge ook deze uitbreiding der bibliotheek van de Normaalschool, op welke wijze ook, steeds vollediger worden en aan niet overdreven eischen voldoen. Moge de uit deze boeken door onderwijzers of kweekelingen gegaarde, uitgebreide of versterkte kennis nut, veel nuts afwerpen voor onze school, voor 't Christelijk Onderwijs, het onderwijs in 't algemeen; en eenmaal een of meer der kweekelingen uwer en onzer school, ook als theoreticus (zonder gelijk te vaak gebeurt, een slecht practicus te zijn) als een ster van niet *al te hooge grootte* aan den paedagogischen hemel schitteren, maar dan ook, hoe gevierd ook, ver-

klaren, ja luide uitroepen, gelijk het eenmaal uw hooggeachte Eere-voorzitter op een der roemrijkste dagen zijns levens deed:

Deo soli gloria.

God alleen zij de eer.

Vervolgens werd de aangeboden collectie boeken nauwkeurig door de Directie bezichtigd en bewonderd, en nadat nog Jhr. Dr. L. DE GEER uit Velp de gelukwenschen der GROEN VAN PRINSTERER-school te Doetinchem had overgebracht, daarbij de hoop uitsprekende „dat de Normaalschool, die thans het voorrecht had om op zoo'n rijkgezegend tijdperk te mogen terugzien, in het nieuwe, dat zij intrad, nog zeer lang met en nevens de Doetinchemsche inrichting mocht arbeiden, ter ware bevordering van christelijk onderwijs in ons Vaderland”, nam de Voorzitter der Directie, de heer PLINCKER HORDLIK het woord, en sprak als volgt:

Hooggeachte aanwezenden! Het is voor mij een groote vreugde te mogen antwoorden op de rede van den heer RAABE en namens de Directie der Normaalschool hartelijk dank te zeggen voor de rijke verzameling boeken der school voor hare onderwijzers en kweekelingen op haar feest door zoovelen in den lande bij monde van den geachten spreker aangeboden. Laat mij mogen beginnen met een citaat. In Juni 1847 had het Nijmeegsch schoolblad voor het christelijk onderwijs met het 12de nummer zijn derden jaarkring voleindigd. Wij vinden daarin belangrijke berichten over het ontstaan der Normaalschool, in Mei 1846 geopend, wier

471

50jarig bestaan wij nu mogen herdenken. Onder meer lezen wij het volgende. „Voor toekomstige onderwijzers hebben wij volstrekt eene kleine Bibliotheek noodig. En dat is een groot vereischte: want al wie onze onderwijzers, zoo als ze praktisch op de meeste scholen gevormd worden, eenigermate kent, weet, dat het hun doorgaans door gebrek aan tijd, in de leerjaren, en door gebrek aan gelegenheid, niet aan den *vorm* ontbreekt, maar aan hetgeen nu in dien vorm gegoten moet worden; aan grondige, nuttige en het verstand beschavende *belezenheid*, bekendheid met de bronnen zelve: met de goede schrijvers in de verschillende vakken van wetenschap, waarvan zij de kaart, als 't ware, alleen leeren kennen, zonder het land zelf rond te reizen, en zich aan zijne schoonheden te verlustigen. Zij gelijken daardoor, over 't algemeen te veel naar eene netjes en goed getrokken administratieve tabel, zooals men die op onze tegenwoordige bureaux zoo meesterlijk weet te maken: er zijn vakjes voor alles: maar de tabellen zijn nog niet ingevuld en de kolommen zijn nog niet getotaliseerd: er is nog geen product.

„Welnu we wenschen aan onze kweekelingen de lust in te boezemen, en dan ook de gelegenheid te verschaffen, om zelve te lezen, zelve te onderzoeken, zelve de goede modellen te bestudeeren, zelve uit den bijenkorf uit te vliegen, om in den bloemhof der wetenschap geurige honing te gaan inzamelen, in plaats van zich altijd als wormen in de cellen door de oude bijen te laten voeden. Want daardoor alleen kunnen wij hopen, dat zij in het wetenschappelijke iets meer zullen worden dan Dictionnaires, omtrent welke het bij vergelijkende examens alleen de vraag is, wie het meeste woorden bevat, of schijnt te bevatten.

„Zoo zouden wij b. v. in het vak der Vaderlandsche Geschie-

denis, om iets te noemen, eenen Hooft, eenen Brandt, eenen Wagenaar, eenen Bilderdijk, eenen Groen van Prinsterer noodig hebben: in de Algemeene Geschiedenis, eenen Rollin, eenen Bossuet, eenen Leo, eenen Ranke: in de paedagogie, eenen von Raumer, eenige werken van Pestalozzi, eene Rheinische Schulechronik, en den zoo aangenaam daarbij behoorenden Dorfsboten. ¹⁾

„Doch wij kunnen hier geen catalogus maken van onze wenschen: geld hebben wij niet om ze te verwezenlijken; maar zij zouden toch gedeeltelijk, en langzamerhand verwezenlijkt kunnen worden, indien onze broeders, die belang in ons werk stellen, in een verloren oogenblik, hunne boekenkasten eens nazagen; wij zijn verzekerd, dat er hier en daar menige doubletten en ook menige uitgelezen, en nooit meer in de hand te nemen exemplaren gevonden zouden worden van de boeken die wij zoo noodig hebben; wel nu, men zende ze ons, des noods in bruikleen eenige jaren toe; wij zullen er goed voor zorgen, en de eigenaar zal op zijne planken plaats winnen voor nieuwe aankopen.”

Geachte vergadering, wat vijftig jaar geleden door de klassiek gevormde Redactie van het Nijmeegsch Schoolblad wenschelijk gekeurd werd, wordt nu verwezenlijkt. Wel hadden wij reeds eene schoolbibliotheek, wel ontvangen wij nu en dan belangrijke boeken, o. a. niet lang geleden uit de nalatenschap van een der vaderen der Normaalschool, den heer SINGENDONCK, doch het schijnt wel, en wien de vele behoeften bekend zijn zal dit kunnen begrijpen, dat het bekomen van eene collectie Standaardwerken voor noodiger dingen heeft moeten wijken totdat zulk eene uitnemende verza-

¹⁾ Het spreekt van zelf dat nu, eene halve eeuw later weer andere namen van boeken nevens die, welke altijd goed blijven, door de Redactie van het Nijmeegsch Schoolblad genoemd zouden zijn.

473

meling als ons nu wordt aangeboden ons waarlijk doet hopen dat wij het eens tot eene wetenschappelijke Bibliotheek zullen brengen. Hartelijk dank voor dit geschenk. Als ik mij iets durf aanmatigen laat het dan de liefde tot boeken mogen zijn. Welnu sympathieker geschenk voor de Normaalschool kan moeielijk door ons voor haar aanvaard worden. Moge het opvoeding en onderwijs in christelijken zin en geest ten goede komen.

Ofschoon ik reeds eene lange aanhaling uit het Nijmeegsch Schoolblad deed, toch moet ik er dit ook nog aan ontleenen. Het volgt onmiddellijk op het vorige citaat.

„Eindelijk, wij hebben nog meer noodig van onze vrienden; *vooreerst, Geduld*, om van ons werk toch niet te véél, en op ééns te verwachten: Rome is niet op éénen dag gebouwd; en zij zouden voorzeker nog meer geduld met ons hebben dan wij vragen, indien zij wisten, wat al hoofdbreken, benauwdheden en zorgen aan dit werk verbonden zijn; *ten tweede, Goeden raad*: komt en ziet, en hetgeen gij gebrekkig vindt en afkeurt, doet ons de liefdedienst van het ons te zeggen, opdat, hetgeen kreupel is niet verdraaid, maar veeleer genezen worde; en *ten derde, Gebeden*. Broeders, bidt voor ons! roepen wij hun toe; dat ons werk, een werk des gebeds moge zijn en blijven.” *

Geachte Vergadering, wat vijftig jaar geleden door den heer VAN DER BRUGGHEN bij de stichting der school wenschelijk gekeurd werd: *geduld, goeden raad, gebeden*, blijft op haar gouden feest niet minder wenschelijk en wordt ook nu door ons met aandrang en in denzelfden geest van U gevraagd. Ja, er zijn veel zorgen

* Het stuk is met R (Redactie) geteekend en zal wel van Mr. VAN DER BRUGGHEN zijn, die de ziel van het Nijmeegsch Schoolblad was.

aan dit werk verbonden. Vooreerst finantieele zorgen. Acht die niet gering door zooals ons ter oore kwam, dat men hier en daar doet, te verwijzen naar de sedert enkele jaren ontvangen staats-subsidie. De verslagen kunnen uitwijzen dat die subsidie nauwelijks voor een derde in onze uitgaven voorziet. En hoevele onzer wenschen blijven er bij de klimmende eischen bovendien nog onvervuld!

Maar er zijn nog andere zorgen. Zedelijke, geestelijke. Wij willen met onze school voor Gods aangezicht wandelen. Wij willen eene Normalschool zijn, d.i. niet alleen eene school, waar kweekelingen tot onderwijzers worden gevormd, maar eene school die als zoodanig normaal, dat is dus het tegenovergestelde van abnormaal is. Alles moet in de puntjes zijn, alles moet naar den besten regel gaan, wij moeten gezien kunnen worden van alle kanten en kritiek kunnen doorstaan, ja begeeren. Eene christelijke Normalschool willen wij zijn. Ik schroom dat woord *Christelijke* uit te spreken. Het bergt zooveel rijks en schoons. Christelijk is hetzelfde als Messiaansch en luidt in onze taal: *gezalfd*. Gezalfd met heiligen Geest, gedoopt met vuur, gewijd aan het Hoogste. Wij willen ons dus Gode ten dienste stellen, arbeiden in Zijnen Wijngaard, medewerken tot de komst van het Koninkrijk Gods. Om daaraan nu eenigszins te beantwoorden, om dat geen schijn maar wezen te doen zijn, daar wordt veel toe vereischt. Hebt dus *geduld* met ons, geeft ons *goeden raad*, broeders *bidt voor ons*.

Wij hebben uitnemende onderwijzers en de heer GERRETSEN is een man die als practisch paedagoog lauweren mag oogsten. Het internaat op de Oude Stadsgracht mag gezien worden en het onderwijs op den Klokkenberg geroemd. En toch: „*Christelijke Normalschool*” welk een titel! *Opvoeding tot onderwijzers in*

christelijken zin en geest welk een taak! De ware richting volgen, de ware koers houden, den waren geest van zelfverloochening, van toewijding openbaren in dirigeeren, leeren, vormen, wat een doel!

Heilige Geest verlicht, beziel, bekwaam ons allen!

Geduld, broeders! Goeden raad, broeders! Bidt voor ons broeders!

ZOO ZIJ HET.

De heer HUSEN uit Utrecht bracht daarop de gelukwenschen der „Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen” over met de navolgende woorden:

Geachte Directie dezer kweekschool van christelijke onderwijzers! En gij, haar Hoofd en hare leeraren, vroegere en tegenwoordige kweekelingen en belangstellenden!

Het is mij eene oorzaak van groote vreugde persoonlijk op dit gouden feest mijne ingenomenheid met uwen gezegenden en zegenrijken arbeid uit te spreken en in uwe feestvreugde te deelen. Tevens heb ik het voorrecht, door het Hoofdbestuur der Vereeniging van Christelijke Onderwijzers en Onderwijzeressen in Nederland afgevaardigd te zijn om U namens de Vereeniging en haar Bestuur hartelijk geluk te wenschen met dezen heerlijken dag. Tal van uwe kweekelingen zijn onder hare vroegere en tegenwoordige leden opgenomen en mochten onder hare sieraden gerekend worden. Erkentelijkheid voor uw onvermoeid streven, zoo zichtbaar door Gods zegen bekroond, vervult onze harten en doet de Vereeniging bidden voor bloei en voorspoed tot in lengte van dagen.

1846 en 1896. Hoe spreken die jaarcijfers tot ons. Toèn, welk een gering pogen, welk een zwakke aanvang, maar toch geboren uit de behoefte aan wel onderwezen en bekwaam toegeruste christelijke onderwijzers voor de scholen, die in gering aantal waren verzezen. Ik zie daar de afbeelding van mijnen ouden en onvergetelijken vriend H. A. GERRETSEN, den vader van den tegenwoordigen Directeur! Hoe heeft hij met onvermoeide trouw aan deze kweekschool gearbeid! Al zijne gaven, al zijne krachten heeft hij haar geschonken. Hoe dikwerf hebben we te zamen over haar gesproken. Zij had al de liefde van zijn hart. Volkomen genoot hij het vertrouwen van den hoogvereerden, edelen Mr. J. J. L. VAN DER BRUGGHEN, wiens welbekend portret ik daar ook zie hangen en die met recht de Vader van deze kweekschool mag heeten. Hoe weinig was in 1846 de christelijke gemeente in ons Vaderland zich nog bewust welken weg het met het christelijk schoolwezen zou opgaan! Hoe onderscheiden waren de inzichten, de middelen, de wegen! Hoe weinig eenheid onder hen, die de christelijke school begeerden. En deze edele man heeft gearbeid, gestreden, geworsteld voor deze kweekschool, naar zijn beste weten, en haar al den rijkdom van zijn geest en de volheid van zijn christelijk gemoed gewijd. Met dankbaarheid herdenken wij zijne liefde en zijne toewijding in zake de opleiding van christelijke onderwijzers.

Ook de afbeelding van den geliefden, onvermoeiden arbeider in den dienst der kweekschool Ds. STROOP, mocht hier niet ontbreken. Wat de stichting, naast God, aan hem te danken heeft, zal den meesten uwer niet onbekend zijn. Maar deze eenvoudige, godvruchtige leidsman der kweekelingen deed zoo veel voor hen in alle stilte en met de meeste bescheidenheid. Zijn werkzaam

leven was in niet geringe mate der kweekschool gewijd. Zijne nagedachtenis blijve in zegening!

En nu 1896. Hoe spreken deze mannen nog nadat zij gestorven zijn tot U in deze vergadering, waardige zoon van een' waardigen vader, geachte vriend GERRETSEN, die thans sedert vele jaren hoofd dezer kweekschool zijt. Hoevele verplichtingen leggen zij U op, U en uwen medearbeiders, om deze stichting eenmaal even waardig en bloeiend aan anderen over te geven. De Heer zegene U in uw werk en geve U het voorrecht nog vele jaren te arbeiden aan deze plaats en in dit werk tot heil van Neêrland's jeugd door christelijk onderwijs. En gij wilt dit allen. Daarvan zijn wij overtuigd. Gij zoowel als de geëerde Directie, wier vertrouwen gij geniet en die met U het goede zoekt voor Neêrland's volk, door het vormen van in waarheid christelijke onderwijzers. Ga voort in deze Moederschool van andere Normaalscholen in dienst van het christelijk onderwijs, als die van Zetten, Doetinchem, Den Haag en wellicht andere, de officieren te kweeken voor ons onderwijs. Deze uitnemende inrichting met hare uitstekende verzorging legt U deze dure roeping op. Hoevele bekwame directeuren van Kweekscholen, hoevele uitstekende hoofden van scholen, werkzaam aan de beste inrichtingen voor christelijk onderwijs, hoevele geleerde mannen, ik denk aan den leider van dit feest, hebben hier hunne eerste opleiding genoten. Deze roem behoore U ook voor de toekomst!

Uwe school ontving kostbare boekgeschenken op dit feest; jeugdige kweekelingen hier opgeleid, dit schoone van dezen schoonen dag zij U een spoorslag tot onvermoeide studie. Uitnemende werken op 't gebied van paedagogiek, geschiedenis en letterkunde versieren deze tafel. Zij roepen u tot onverdroten arbeid. Er is

nog zoo weinig aan christelijke paedagogiek in ons land gedaan. Moge door U, zoo wel toegerust en gezegend, niet alleen eens een christelijke paedagogiek geleverd worden, die gansch het christelijk onderwijs in Nederland ten goede kome, maar vooral de theorie steeds door de ervaring van ware paedagogen in de praktijk, in het leven worden voorafgegaan.

Eindelijk, ik zie de geliefde Vaderlandsche kleuren met het welbeminde Oranje verbonden en dooreengestremeld. Jongelieden! Nevens de hoogheerlijke roeping om voor den Koning der koningen op te voeden en Zijne eer en kerk te dienen, wekken deze kleuren U op om, als echt Nederlandsche christelijke onderwijzers der toekomst, in uwe scholen tot oprechte vaderlandsliefde en burgerdeugd op te leiden en uwe leerlingen nauw te verbinden aan het geliefde Vorstenhuis en onze geliefde Koningin!

God zegene U, uwe school, uwe leeraren en uwe Directie!

IK HEB GEZEGD.

Dr. RAABE deed daarna mededeeling van twee ingekomen telegrammen. Het ééne, uit Pretoria, behelsde een gelukwensch der Oud-kweekelingen MANSVELT, MOORA, VAN BRUGGEN, LUBBERS, en BERGMANS, het andere eene mededeeling van Mr. Æ. Baron MACKAY uit 's Hage, dat de heer A. L. GERRETSEN, Hoofd der Normaalschool, bij gelegenheid van dit feest was benoemd tot ridder in de orde van Oranje-Nassau. Dat de inhoud van beide telegrammen met groote blijdschap werd begroet, en de laatste vooral niet geringe geestdrift onder de kweekelingen verwekte, laat zich denken; terwijl de heer GERRETSEN natuurlijk veler gelukwenschen had in ontvang te nemen en, daarop het woord

gevraagd hebbende, uiting gaf aan zijn gevoel door het navolgende te zeggen:

Wanneer op 6 Mei 1896, dat is bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Christelijke Normaalschool, aan mij eene Koninklijke onderscheiding te beurt valt, dan blijkt daaruit ten duidelijkste, dat het de bedoeling van H. M. onze geëerbiedigde Koningin en van onze hooge regeering geweest is, in de eerste plaats, een bewijs van waardeering te willen schenken aan de inrichting, aan welker hoofd ik de eer heb te staan. Dat onze inrichting is, wat zij is, dankt zij voorzeker in de eerste plaats aan de trouw van onzen God, die de zwakke pogingen zoo kennelijk heeft willen zegenen. In de tweede plaats, aan hen, die voor 50 jaar den moeilijken arbeid hier ter stede begonnen zijn; en wanneer ik dan hier met eerbied noem de namen der edele stichters VAN DER BRUGGHEN, wiens geloof de hoeksteen van ons gebouw geworden is, van VAN LEJNDEN, MACKAY en ZUBLI, dan mag door mij met dien van Ds. STOOP niet vergeten worden de naam van mijn' onvergetelijken vader, wiens eenvoud, trouw en waarheidszin het stempel gezet heeft op onze school; en op wiens borst met recht het ridderkruis zou gepast hebben. Hij behoeft evenwel zulk eene onderscheiding niet meer, daar eene onverwelkelijke kroon hem thans siert. Naast mijn vader denk ik aan de mannen, die gedurende eene reeks van jaren hem met trouw en toewijding ter zijde stonden: mijne leermeesters NOBELS, GANGEL en SEULLIJN; ook mag ik niet vergeten den naam van H. GERRETSEN, die, hoewel niet direct werkzaam aan de Christelijke Normaalschool, toch zulk een grooten invloed gehad heeft, op het inwendige leven van mijn vader. En hebben deze mannen de eerste vijf en

twintig jaar van het bestaan onzer school, hunne krachten daaraan gegeven, met dankbare waardeering noem ik hier de namen van hen, die vroeger en later met mij het werk hebben verricht, de namen van VAN NOPPEN, LINDENBURG, OOSTERLEE, MEERDINK, SEPMEIJER, GÖTZ, DE GROOT, HAGE en anderen, die de dikwijls zeer moeielijke taak met lust, talent en toewijding aan onze school hebben vervuld of nog vervullen. Was het mij mogelijk, ik deelde dit ridderkruis en gaf u allen, trouwe medearbeiders, het u rechtmatig toekomende deel van de mij geschonken eer.

Is alzoo onze school geridderd, dan brengt deze eer ook voor ons allen haar verplichtingen mede. Vergis ik mij niet, dan eischte in vroeger tijd het ridderschap van den ridder den strijd voor de eer van God, de bescherming van het zwakke geslacht en het onbesmet bewaren van zijn goeden naam. Deze verplichtingen rusten nu dus op ons; wij moeten strijden voor de eer van God; niet met stoffelijke wapenen — maar door onszelven te geven en getrouw te zijn in onzen arbeid; daardoor zal de eer van God bevorderd worden. Wij moeten het zwakkere geslacht beschermen. Mag ik hiervan maken: de zwakkeren, dan moeten wij de kinderen beschermen voor zooveel, wat hen bedreigt; hen eene plaats geven in ons hart; hen in onze armen dragen tot Hem, die de kinderen eenmaal gezegend heeft. Ten slotte moeten wij onze eer en goeden naam onbesmet bewaren; eene zware taak voorzeker; maar onze voorgangers hebben recht aan ons dezen eisch te stellen en in de mogendheid van onzen Heer, willen wij trachten ook deze ridderplicht te vervullen.

Dit wordt onmiddellijk achtervolgd door een woord van den heer NOBELS, eervol ontslagen hoofd der Normaalschool voor

onderwijzeressen te Zetten, die in aansluiting aan het woord van den heer GERRETSEN er aan herinnert, hoe hij gedurende 32 jaren arbeidende onder „het zwakke geslacht” ruimschoots gelegenheid had gehad zijn schoolmeesterlijken ridderplicht in beoefening te brengen.

De heer A. M. VAN VOORTHUISEN, Districts-schoolopziener, spreekt daarop het volgende: „Na, ook namens het Schooltoezicht, vertegenwoordigd door den Arrondissements Schoolopziener en den President en den Secretaris der Plaatselijke Schoolcommissie, dank te hebben betuigd voor de beleefde invitatie, om bij deze feestviering tegenwoordig te zijn, verklaar ik gaarne met ingenomenheid, die noodiging te hebben ontvangen, omdat ik sedert jaren de „Christelijke Normaalschool”, haar uitmuntenden directeur en het met hem werkend personeel heb leeren hoogschatten en de uitnemende resultaten, die de Stichting voor het onderwijs in het algemeen en voor het Bijzonder onderwijs in het bijzonder heeft afgeworpen, heb leeren kennen en waardeeren. Ik verheug mij dan ook zeer in uw feest en bied U van harte mijne wenschen op dit 50-jarig jubileum aan.

Met weinige woorden laten zich die wenschen weergeven. Na den begaafden spreker van heden middag te hebben gehoord, denken wij als van zelf aan 't geen was en 't geen wezen zal, aan het verleden en de toekomst. Ik wil ze vereenigen door U te wenschen, dat het verledene uwer Stichting een beeld moge zijn voor de haar verbeidende toekomst. Moge zij denzelfden voorspoed ondervinden als waarin zij tot heden mocht roemen. Ontbreke het haar nimmer aan ruime stof tot tevredenheid en dank. In één woord mogen dezelfde goede geniën, die haar tot

duşverre hebben geleid, hare schutsengelen blijven in het onbekende leven, dat zij tegengaat. Er zal dan licht en warmte maar bovenal veel liefde en sympathie voor haar zijn op den weg, dien zij gaat, en die wenschen wij haar boven alles."

Hierna vraagt Professor GUNNING uit Leiden, eeredid der Directie, nog een oogenblik het woord en zegt het volgende:

Het is mij tot groote blijdschap, bij dit liefelijk feest te kunnen tegenwoordig zijn, al zullen drukke ambtsbezigheden mij dit slechts voor enkele uren mogelijk maken. Die uren zijn mij dan ook des te kostbaarder. Deze omgeving, hier te Nijmegen, zegt mij zoo veel. Als ik de beeltenissen der achtbare mannen aanzie die ook mij met hun vriendschap vereerd hebben en wier gedachtenis in het gansche vaderland maar inzonderheid hier levend blijft, dan schijnt het mij alsof de laatste echo van het Reveil dat een halve eeuw geleden ook in ons land zijn zegeningen spreidde, nog hier is blijven hangen, en bij gelegenheden als deze ons nog weder toefnuistert van de goede vervlogen dagen.

Ik heb tot de sympathieke woorden die gesproken zijn, niets verder te voegen. Zal ik zeggen waarom ik inzonderheid de Normalschool liefheb, dan is het omdat zij bij uitnemendheid getrouw blijft aan het groot beginsel dat de liefde van Christus de voorgangers, ook in de school, moet bezielen en dat het, ja ook op de inrichting der school, maar toch vooral op de persoonlijkheid, op het persoonlijk geloof dezer voorgangers aankomt. De Heere sterke dan voorts hen die hier arbeiden in die roeping. En voor U, jonge mannen, die het voorrecht hebt hier opgeleid

te worden, vat ik al wat ik voor U op het hart heb, samen in dezen wensch:

Zoo even is door den heer Dr. RAABE, in zijn veelzeggende woorden, ook de naam van den Griekschen wijsgeer PLATO in het voorbijgaan genoemd. Ik wenschte wel dat ik van PLATO half zoo veel wist als de geëerde spreker. Maar ik herinner mij van dezen wijsgeer ééne heerlijke uitspraak, die eigenlijk in kiem zijn geheele wijsbegeerte bevat: dat de bewondering het beginsel van elk wijsgeerig nadenken is. Dat woord laat zich in bijbeltaal overbrengen. Voor „bewondering” van het mysterieuze onbekende stellen wij de vreeze des Heeren, 'de heilige aanbidding van Hem, die zich ons geopenbaard en gegeven heeft, in de plaats. Dan hooren wij de welbekende spreuk: „de vreeze des Heeren is het beginsel der wijsheid.” Moge die vreeze des Heeren Uwe harten vervullen, dat Licht van 's Heeren Woord en 's Heeren persoonlijke gemeenschap U in alles den weg wijzen — dan zal voor U vervuld worden, wat ook ik op dezen feestdag voor U wensch en van den Gever aller goede gaven en volmaakte giften voor U vraag.

Hierop gaat de vergadering uiteen na het zingen van dit

DANKLIED.

Feestgenooten, dankt den Heer,
 Geeft eenstemmig Hem all' eer,
 Zijt in uwen God verblijdt,
 Meldt zijn daden wijd en zijd.
 Wilt Hem prijzen heel uw leven;
 Hem, die ons deez' feestdag biedt,
 Hem verheffe ons vroolijk lied,
 Hem zij 't gansche hart gegeven.

Nadat, door de zorg der Directie, ruim een zestigtal feestge-
nooten aan een gezelligen disch in het hotel „Ariëns” hadden
aangezeten, vereenigden allen zich weder 's avonds te half acht
uren in de zaal der „Harmonie”, waar de Voorzitter der Directie,
Ds. PLJNACKER HORDIJK, hun een hartelijk welkom toeriep en
tevens Dr. RAABE uitnoodigde, om als ceremoniemeester te willen
optreden, van welke taak deze zich, evenals vroeger bij dergelijke
gelegenheid, op uitnemende wijze kweet en „er kostelijk voor zorgde,
dat niemand de toegestane 5 minuten sprekens overschreed.”

Het verslag, dat de geachte Redacteur der „Vrije School”,
die zelf ook tegenwoordig was, van dezen feestavond geeft, komt
ons zóó zakelijk en goed voor, dat wij meenen niet beter te
kunnen doen, dan dat stuk hier verder over te nemen:

„De gedachtenwisseling tusschen ouden en jongen werd nu her-
haaldelijk onderbroken door muzikale en oratorische bijdragen,
hoofdzakelijk van Oud-Kweekelingen, ofschoon ook nu nog feest-
groeten en heilwensen en persoonlijke herinneringen aan den
jongen tijd van anderen niet ontbraken. De een sprak een woord,
waarin hij de deugdelijkheid der Kweekschoolopleiding prees; een
ander wees op de Normaalschool als op een inrichting, waarop de
officieren voor het onderwijzersleger gevormd werden; een derde
was de tolk van de gevoelens eener zusterkring. Een gevoelvol
dichter bezong de vreugde eener moeder, die na 50 jaar zich in
haar kring zoo gelukkig gevoelde en haar kinderen den verderen
levensweg aanwees. Een geestig causeur schetste

het beeld van „juffrouw Neel”, die klassikaal de boterhammen uitdeelde, maar niet vergat eenige private zorgen daaraan toe te voegen en in alles een schoon voorbeeld was van de hoofd-deugd des onderwijzers en daarin zoo practisch les had gegeven: geduld, enz.

De Directie voegde bij haar gulle ontvangst nog het aanbod van een paar kostbare boekwerken, die elk feestgast, zoo hij zich aanmeldde, als aandenken mee naar huis kon nemen. 't Waren de „Bloemlezing uit de werken van Mr. VAN DER BRUGGHEN” door Prof. Dr. N. BEETS en Dr. A. H. RAABE en „Eenige stukken uit het Nijmeegsch Schoolblad”. Een en ander werd uitgereikt met den bepaalden toeleg, de president sprak het open uit, om propaganda te maken voor den christelijken, ruimen geest, die in deze stukken leeft. Niet weinigen maakten gebruik van dit vriendelijk geschenk.

Eer de dames vertrokken herinnerde de President aan de namen BEETS, MACKAY, SINGENDONCK, STOOP, BOELENS, die in hun familieleden onder ons waren vertegenwoordigd geweest en daarna begon een getoost over en weer, waarbij zoo mogelijk niemand en niets vergeten werd, en die slechts een stenograaf zou kunnen bijgehouden hebben, zoodat het al te spoedig tijd werd om aan scheiden te denken. Maar dit geschiedde niet, voor dat nog een

Ai ziet, hoe goed hoe lieflijk is 't dat zonen
Van 't zelfde huis als broeders samenwonen,
Waar 't liefdevuur niet wordt verdoofd,

in de feestzaal weerklonken had. Toen ging men uiteen met de herinnering aan een gulle, gastvrije ontvangst, aan een gelukkigen, recht feestelijken dag, waarop geen wanklank gehoord werd en die de oude en de jonge „Klokkenbergers”, en ook anderen

zoo 't noodig is, nog eens weer verbonden heeft in waardeering en navolging van de eenvoudige, maar uitstekende mannen, die voor 50 jaar onder veel gebeds en strijd de eerste steenen legden der inrichting, die voor stad en lande onder Gods genadigen zegen van zooveel invloed geweest is. Onder erkenning en waardeering van veel en veler verdiensten was 't eerste en laatste woord der feestviering: *Soli Deo Gloria!* Blijft de Christelijke Normaalschool dat in haar banier schrijven, zoo twijfelen we er niet aan, of de schoone toekomst, die de feestredenaar voorspelde, wenkt en een eeuwfeest bekroont eens nog schooner zegeningen en heerlijker vruchten."

Of dit zoo zijn zal, weet niemand. — De toekomst is in Gods hand. — *Opkomen, bloeien en vergaan* is de korte geschiedenis van alle aardsche leven. Dat der Normaalschool zal daarop wel geene uitzondering maken. Maar ook bij haar zal de kiem van het „vergaan” — bij het „opkomen” reeds aanwezig — slechts door toestrooming van nieuw leven, van nieuwe krachten, kunnen verhinderd worden tot ontwikkeling te komen.

Mogen dan allen, die tot haar in betrekking staan, die haar eigenlijk uitmaken, hare bestuurders en hare onderwijzers, steeds mannen zijn „die den Heer verwachten” en dus, naar het profetisch woord, „de krachten *zullen vernieuwen*”! Dan zal gewis dóór dezen voortdurend nieuw leven haar blijven toestroomen en haar bestaan geen gevaar loopen. Dan zal zij, op welke wijze ook, zonder twijfel *goede vruchten* blijven geven, omdat de boom *goed, levend* bleef.

En in *dit* opzicht is zij wel onder gunstige voorteekenen haar tweede halve eeuw ingetreden, nu zij het voorrecht heeft sedert een viertal jaren als Voorzitter der Directie een man aan haar hoofd te hebben, die in den korten tijd van zijn bestuur getoond heeft niet alleen een warm hart voor haar te bezitten, maar ook een *levend* man te zijn, een man „*die den Heer verwacht*”.

Moge het hem gegeven worden, om, evenals zijn ambtsvoorganger, de edele Stoor, gedurende tal van jaren het scheepje der Normaalschool veilig te sturen; — met wijsheid en voorzichtigheid, achtgevende op de bakens, haar de klippen, — ook de verborgene, — te doen ontzeilen! En moge gedurende zijn bestuur, Hij, die deze inrichting deed ontstaan en haar zoo zichtbaar bleef bewaren en zegenen, voortgaan haar door zijnen Geest te volmaken, bij toeneming haar doende beantwoorden aan haren naam van „Christelijke Normaalschool!”

LIJST

VAN HET BOEKGESCHENK AANGEBODEN DOOR DE COMMISSIE
VAN OUD-KWEEKELINGEN OP 6 MEI 1896.

REIN.	Encyclop. der Pädagogik.
DÖRPFELD.	Gesammelte Schriften.
ZILLER.	Grundlegung en Allgemeine Pädagogik.
WAITZ.	Allgemeine Pädagogik.
VOLKMANN.	Psychologie.
SALZMANN.	Pädag. Schriften.
SCHMIDT.	Geschichte der Pädagogik.
HERBART.	Sämmtliche Werke.
PESTALOZZI.	Sämmtliche Werke.
COMENIUS.	Didacta magna en Orbis pictus.
REIN. c.s.	Die acht Schuljahre.
SANDER.	Pädag. Lexikon.
VERSLUYS.	Geschiedenis van het Onderwijs.
SECRETAN.	Philosophie de la liberté.
—	
RIEHM.	Biblisches Wörterbuch.
—	
RANKE.	Geschichte der Päpste. — Deutsche Geschichte. — Englische Geschichte.
JÄGER.	Weltgeschichte.
GACHARD.	Etudes sur l'histoire des Pays-Bas.
NIJHOFF.	Staatkundige Geschiedenis.

BLOK. Geschiedenis van Nederland.
 DE JONGE. Geschied. van ons zeewezen.
 AREND. Geschied. van Nederland.
 WAGENAAR. Vaderl. Historiën.
 HOOFT. Nederl. Historiën.
 MOTLEY. Opkomst der Nederl. Republiek.
 CAMPBELL. De Puriteinen.
 FRUIN. Tien jaren.
 DE LAMARTINE. Les Girondins.
 MOLL. Kerkgeschiedenis.

VAN DER LITH. Nederl. Oost-Indië.
 ANDREE. Atlas.
 DROYSEN. Histor. Atlas.

De dichtwerken van VONDEL — CATS — BIL-
 DERDIJK — DA COSTA.

TEN BRINK. Geschied. der Nederl. literatuur.
 DE LAMARTINE. Méditations en Harmonies.
 VICTOR HUGO. Les Misérables en Légende des siècles.
 VINET. Histoire de la litt. française.
 ASTIÉ. Esprit d'Alex. Vinet.
 DE MUSSET. Poésies.
 LITTRÉ. Dictionnaire.
 MACAULY. Essays.
 Sämmtliche Werke van GOETHE — SCHILLER —
 LESSING — HEYNE.
 M. CLAUDIUS: Wandsb. Bote.

49°